

Brussel, 14.10.2020
COM(2020) 652 final

2020/0300 (COD)

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

**betreffende een algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode
tot en met 2030**

TOELICHTING

1. ACHTERGROND VAN HET VOORSTEL

Het Europees Milieuagentschap (EEA) heeft op 4 december 2019 zijn verslag over het Europese milieu – stand van zaken en vooruitzichten 2020 – Kennis voor de overgang naar een duurzaam Europa (SOER) bekendgemaakt¹, en de conclusies ervan zijn ontnuchterend. De huidige uitdagingen op het gebied van milieu, klimaat en duurzaamheid zijn van ongekende omvang en urgentie en vereisen onmiddellijke, gecoördineerde maatregelen en structurele oplossingen. Het milieubeleid van de Unie heeft de afgelopen decennia aanzienlijke voordelen opgeleverd zonder dat de EU aan langetermijnconcurrentievermogen hoefde in te boeten, en het acquis heeft de laatste jaren steeds meer vorm gekregen dankzij een ambitieuze langetermijnvisie, streefcijfers en strategisch kaderbeleid, waardoor de druk op het milieu effectief afneemt. Biodiversiteitsverlies en de achteruitgang van ecosysteemdiensten, klimaatverandering en de gevolgen daarvan, het niet-duurzame gebruik van hulpbronnen, verontreiniging en de daaraan verbonden risico's voor de gezondheid en het welzijn van de mens, de natuur, ecosystemen en de economie vereisen echter allemaal verdere, doortastende maatregelen in de EU en wereldwijd.

Als antwoord op deze uitdagingen heeft de Europese Commissie op 11 december 2019 de Europese Green Deal² aangenomen — een ambitieuze agenda voor de EU om tegen 2050 het eerste klimaatneutrale continent te worden, het natuurlijk kapitaal van de EU te beschermen, te behouden en te verbeteren, en de gezondheid en het welzijn van de burgers te beschermen tegen milieugerelateerde risico's en effecten. Op basis van een regeneratief groeimodel waarbij meer aan de planeet wordt teruggegeven dan wordt onttrokken, worden in de Europese Green Deal de milieuprioriteiten voor de komende jaren beschreven, alsook de ambitie van de Unie om haar economie te transformeren met het oog op een duurzame toekomst waarbij niemand achterblijft. Voor de verwezenlijking van deze doelstellingen bevat de Europese Green Deal een reeks beleidsmaatregelen voor grondige transformatie en een oproep aan de Unie om haar wereldwijde leiderschap op klimaat- en milieugebied te versterken.

Naar aanleiding van het brede debat over de mededeling “Een schone planeet voor iedereen”³ heeft de EU in maart 2020 haar langetermijnstrategie op grond van de in het kader van het Raamverdrag van de Verenigde Naties inzake klimaatverandering gesloten Overeenkomst van Parijs ingediend⁴, waarin zij zich ertoe verbindt om tegen 2050 een klimaatneutrale economie te worden. De Commissie heeft voorgesteld deze doelstelling in een Europese klimaatwet te verankeren⁵. De Europese Commissie heeft ook een aantal nieuwe strategische initiatieven aangenomen, met name een nieuw actieplan voor een circulaire economie voor een schoner

---

¹ Verslag van het Europees Milieuagentschap: *The European environment - state and outlook 2020: knowledge for transition to a sustainable Europe* (2019).

² COM(2019) 640 final.

³ COM(2018) 773 final.

⁴ Ingediend door Kroatië en de Europese Commissie namens de Europese Unie en haar lidstaten, *Long-term low greenhouse gas emission development strategy of the European Union and its Member States* (2020, <https://unfccc.int/sites/default/files/resource/HR-03-06-2020%20EU%20Submission%20on%20Long%20term%20strategy.pdf>)

⁵ COM(2020) 80 final.

en concurrerender Europa⁶, een biodiversiteitsstrategie voor 2030⁷ en een “van boer tot bord”-strategie⁸.

De EU heeft ook een alomvattende reactie aangenomen op de coronacrisis, die zwaar weegt op het leven en de bestaansmiddelen, heeft geleid tot ongekende uitdagingen voor de beleidsvorming en gepaard gaat met een ernstige economische neergang. In NextGenerationEU, het herstelplan van de Unie, dat de Europese Commissie op 27 mei 2020 heeft voorgesteld en de buitengewone Europese Raad van juli 2020 heeft bekrachtigd, wordt gewezen op de status van de Europese Green Deal als nieuwe groeistrategie voor de EU en de rol ervan bij het bereiken van een duurzaam en snel herstel, bij het waarborgen van langetermijnzekerheid op weg naar klimaatneutraliteit, en uiteindelijk bij een rechtvaardige en eerlijke transitie waarbij niemand achterblijft. Het achtste milieuactieprogramma, met de langetermijnvisie en prioritaire milieudoelstellingen die met die van de Green Deal overeenkomen, zal de gezamenlijke verbintenis van de EU-lidstaten voor een groen herstel ondersteunen.

Sinds het begin van de jaren zeventig hebben milieuactieprogramma's de ontwikkeling van het milieubeleid van de EU gestuurd. In artikel 4, lid 3, van het zevende milieuactieprogramma (7e MAP), dat afloopt op 31 december 2020, is bepaald dat de Commissie indien nodig tijdig een voorstel voor een 8e MAP moet indienen, om een onderbreking tussen het 7e en het 8e MAP te voorkomen. In de Europese Green Deal werd de vaststelling van een nieuw milieuactieprogramma aangekondigd.

De Raad, het Europees Parlement en het Comité van de Regio's hebben de Commissie verzocht uiterlijk begin 2020 met een voorstel voor een 8e MAP te komen.

2. RECHTSGRONDSLAG, SUBSIDIARITEIT EN EVENREDIGHEID

Dit voorstel voor een besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende een nieuw algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2030 is gebaseerd op artikel 192, lid 3, VWEU. Om ervoor te zorgen dat de EU en haar lidstaten hun verantwoordelijkheid voor dit programma nemen en de prioritaire doelstellingen ervan verwezenlijken, wordt in dit voorstel voor een besluit een ondersteunend kader vastgesteld ter ondersteuning van de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen en wordt ervoor gezorgd dat de vooruitgang op weg naar de verwezenlijking van de doelstellingen regelmatig wordt gemeten.

De doelstellingen van dit voorstel voor een besluit kunnen niet voldoende door de lidstaten alleen worden verwezenlijkt. Aangezien milieu- en klimaatbeleid binnen de EU een gedeelde bevoegdheid en een gedecentraliseerd beleid is, is het een doelstelling van dit programma om gezamenlijk eigenaarschap van de doelstellingen van het programma door alle drie de EU-instellingen en de lidstaten te creëren door beleidsmakers en andere belanghebbenden — waaronder regio's en steden, bedrijven, sociale partners, maatschappelijke organisaties en individuele burgers — een voorspelbaar kader en een voorspelbare richting voor actie te bieden.

3. EVALUATIE EN RAADPLEGING VAN BELANGHEBBENDEN

Op 15 mei 2019 heeft de Commissie een verslag over de evaluatie van het 7e MAP bekendgemaakt⁹. Het verslag werd voorafgegaan door een uitgebreid raadplegingsproces dat

---

⁶ COM(2020) 98 final.

⁷ COM(2020) 380 final.

⁸ COM(2020) 381 final.

in de loop van 2018 werd uitgevoerd en bestond uit een openbare raadpleging, een gerichte raadpleging van de lidstaten, een gerichte raadpleging van belanghebbenden en twee openbare workshops.

Uit de evaluatie is gebleken dat het 7e MAP over het algemeen wordt gezien als een doeltreffend strategisch instrument op hoog niveau dat als leidraad voor het milieubeleid dient. Voor velen fungeert het MAP ook als planningsinstrument dat zorgt voor de continuïteit van het milieubeleid, onder meer dankzij de langetermijnvisie, verantwoordingsplicht en voorspelbaarheid voor acties van de Europese Commissie. Daarnaast heeft het een positieve invloed op de mainstreaming en stroomlijning van het milieubeleid. De prioritaire doelstellingen van het 7e MAP, en de visie voor 2050 in het bijzonder, werden over het algemeen als nog steeds relevant beschouwd.

Op 22 november 2017 heeft het Europees Parlement een uitvoeringsbeoordeling van het 7e MAP bekendgemaakt¹⁰, gevolgd door een uitvoeringsverslag op 6 maart 2018 en een resolutie¹¹ op 17 april 2018.

Op 31 juli 2018 heeft het Comité van de Regio's van de Europese Unie een studie bekendgemaakt over de lokale en regionale dimensie van een 8e MAP¹², gevolgd door een advies¹³ op 7 februari 2019.

Op 11 en 12 juni 2019 heeft, naar aanleiding van de besprekingen tijdens de informele Milieuraad van 29 en 30 oktober 2018 in Graz (Oostenrijk), in Hainburg (Oostenrijk) een workshop over het toekomstige milieuactieprogramma plaatsgevonden. Op 4 oktober 2019 heeft de Raad onder het Finse voorzitterschap conclusies aangenomen, getiteld "Het 8^e milieuactieprogramma — Samen de trends ombuigen"¹⁴.

4. GEVOLGEN VOOR DE BEGROTING

Dit voorstel voor een besluit is in overeenstemming met het voorstel van de Commissie voor het meerjarig financieel kader van de EU voor 2021-2027. Het voorstel bevat een financieel memorandum waarin wordt aangegeven dat het Europees Milieuagentschap (EEA) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) aanvullende middelen nodig hebben om het nieuwe kader inzake monitoring, meting en rapportage van dit programma te ondersteunen.

De betrokkenheid van het EEA en het ECHA is van cruciaal belang voor deze werkzaamheden en voor de verwezenlijking van de doelstellingen van het 8e MAP. Het voor het 8e MAP voorgestelde nieuwe monitoring- en rapportagekader zal zo veel mogelijk bestaande monitoringinstrumenten en -indicatoren omvatten die voornamelijk op Europese statistieken en gegevens van het EEA en het ECHA gebaseerd zijn, zodat dubbel werk wordt vermeden en de administratieve lasten voor de lidstaten worden beperkt. Dit impliceert dat aan deze agentschappen aanvullende taken worden toevertrouwd, zodat zij ten volle kunnen bijdragen aan de verwezenlijking van de prioriteiten en de totstandbrenging van de in de artikelen 2 en 3 van dit programma bedoelde faciliterende voorwaarden.

---

⁹ COM(2019) 233 final.

¹⁰ Europese effectbeoordeling van het Europees Parlement: *Implementation of the 7th Environment Action Programme - Mid-term review* (2017).

¹¹ Resolutie van het Europees Parlement van 17 april 2018 over de uitvoering van het zevende milieuactieprogramma (2017/2030 (INI)).

¹² Comité van de Regio's: *Towards an 8th Environment Action Programme – Local and regional dimension* (2018).

¹³ PB C 168 van 16.5.2019, blz. 27.

¹⁴ Conclusies van de Raad van 4 oktober 2019 (12795/19).

5. OVERIGE ELEMENTEN

Toelichting bij de specifieke bepalingen van het voorstel

De overkoepelende doelstellingen van het 8e MAP zijn het versnellen van de transitie van de Unie naar een klimaatneutrale, hulpbronnefficiënte, schone en circulaire economie op een rechtvaardige en inclusieve manier en het verwezenlijken van de milieudoelstellingen van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties en de daarin geformuleerde doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, waarbij de milieu- en klimaatdoelstellingen van de Europese Green Deal volledig worden onderschreven.

Artikel 1

Het huidige voorstel is bedoeld om de samenhang en synergieën tussen maatregelen op alle bestuursniveaus te vergroten door de vooruitgang bij de verwezenlijking van milieu- en klimaatdoelstellingen op geïntegreerde wijze te meten. In overeenstemming met het niet-schadenbeginsel van de Europese Green Deal helpt het voorstel de druk op het milieu en het klimaat te verlichten en de geïntegreerde aanpak van beleidsontwikkeling en -uitvoering te versterken, met name door duurzaamheid in alle relevante initiatieven en projecten op nationaal en EU-niveau te mainstreamen.

Artikel 2

De verwezenlijking van milieu- en klimaatdoelen en -doelstellingen is een gedeelde verantwoordelijkheid van de Unie en de lidstaten, en hiertoe moeten alle actoren, regeringen op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau, sociale partners, het maatschappelijk middenveld, burgers en bedrijven bijdragen.

In artikel 2 worden de thematische prioritaire doelstellingen vastgesteld in het kader van de langetermijndoelstelling voor 2050 die reeds in het 7e MAP is vastgesteld, met name “Goed leven, binnen de grenzen van onze planeet”.

Artikel 3

In de Europese Green Deal wordt benadrukt dat moet worden gewaarborgd dat beleid en wetgeving doeltreffend worden gehandhaafd en uitgevoerd.

Artikel 3 biedt de basis voor een gemeenschappelijk begrip van en een gezamenlijke inzet voor de faciliterende voorwaarden die nodig zijn om deze thematische prioritaire doelstellingen te verwezenlijken en waarbij een samenhangende uitvoering op het passende niveau wordt gewaarborgd. De Commissie heeft aangekondigd haar richtsnoeren voor betere regelgeving en ondersteunende instrumenten meer te richten op duurzaamheid en innovatie, zodat alle EU-initiatieven op het groene niet-schadenbeginsel zijn afgestemd.

Artikel 4

Hoewel de lidstaten in het kader van afzonderlijke milieuwetgevingsinstrumenten regelmatig moeten rapporteren over specifiek milieubeleid, voorziet het EU-recht niet in een alomvattend kader om een gecoördineerde aanpak voor de algehele verwezenlijking van de milieudoelstellingen van de Unie te waarborgen. In de Europese Green Deal is aangekondigd dat het nieuwe milieuactieprogramma een nieuw monitoringmechanisme zal omvatten om te waarborgen dat de Unie op schema blijft om haar milieudoelstellingen te behalen.

Dit monitoringkader van het 8e MAP mag geen afbreuk doen aan de bestaande rapportage- en governance-instrumenten betreffende milieu en klimaat, waaronder die van de governance van de energie-unie en van de klimaatactie.

- *Meting van de vooruitgang bij de verwezenlijking van de milieu- en klimaatdoelstellingen in de bredere context van duurzaamheid, welzijn en veerkracht*

Om de vooruitgang van de EU en haar lidstaten bij de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling van de VN voor 2030 te meten, is een geïntegreerd kader voor ecologische, sociale en economische doelstellingen nodig. De Raad¹⁵ en het Europees Economisch en Sociaal Comité¹⁶ hebben opgeroepen om de economische prestaties en de maatschappelijke vooruitgang niet alleen aan de hand van het bbp te meten en om over te schakelen op het gebruik van welzijn als beleidskompas, een idee dat ook de Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling steunt¹⁷. De leden van het Europees Parlement hebben samen met belanghebbenden de Post-Growth Conference 2018¹⁸ georganiseerd.

In dit verband moet het monitoringkader van het 8e MAP de milieu- en klimaatinput leveren voor de algemene inspanningen van de EU om de vooruitgang op het gebied van duurzaamheid, welzijn en veerkracht, met inbegrip van rampbestendigheid, te meten, en moet het beleidsmakers en belanghebbenden de informatie verstrekken om te beoordelen of de Unie en de lidstaten op schema zijn om een structurele transformatie tot stand te brengen.

Het opzetten van het monitoringkader voor het 8e MAP moet ook worden gezien in de context van andere governance- en monitoringactiviteiten, met name het Europees Semester, het SDG-monitoringverslag van Eurostat en het jaarlijkse strategische prognoseverslag, die ook voortbouwen op de beschikbare gegevens en gebruikmaken van indicatoren die het meest relevant zijn voor de respectieve beleidsdoelstellingen. Deze governance- en monitoringinstrumenten dienen weliswaar verschillende doelen, maar moeten in toenemende mate met elkaar worden verbonden om hun onderlinge samenhang te vergroten.

- *Naar een reeks kernindicatoren in het 8e MAP*

Het Europees Milieugentschap maakte in het kader van zijn monitoring van het zevende milieuactieprogramma jaarlijks milieu-indicatorenverslagen bekend¹⁹. Er werd een scorebord van bijna dertig indicatoren ontwikkeld om de prioritaire doelstellingen van het 7e MAP te monitoren.

Het monitoringkader voor het 8e MAP moet de nieuwe prioritaire doelstellingen van het 8e MAP weerspiegelen. Het moet bestaan uit een beperkt aantal kernindicatoren voor communicatie op hoog niveau, die een coherent verhaal over de toestand van het milieu, de belangrijkste drukfactoren en de doeltreffendheid van onze respons vertellen. Deze indicatoren moeten ook de overkoepelende doelstelling, met name het vergroten van het welzijn en de veerkracht van onze economieën en samenlevingen, dienen.

Bij de selectie van de kernindicatoren van het 8e MAP moet terdege rekening worden gehouden met de lopende werkzaamheden ter verbetering van de monitoring van de biodiversiteit, de circulaire economie en het tot nul terugbrengen van vervuiling, die allemaal tegen 2021-2022 moeten zijn afgerond, alsook met andere monitoringinstrumenten die op milieu- en klimaatbeleid betrekking hebben, waaronder de governance van de energie-unie en van de klimaatactie. De kernindicatoren moeten voortbouwen op de beschikbare gegevens in

---

¹⁵ Zie bv. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10414-2019-INIT/nl/pdf>

¹⁶ <https://www.eesc.europa.eu/nl/our-work/opinions-information-reports/opinions/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030>

¹⁷ Zie bv. het *Well-being Framework*, het *Framework for Policy Action on Inclusive Growth*, het *Better Life Initiative* en het initiatief *New Approaches to Economic Challenges* van de OESO.

¹⁸ <https://www.postgrowth2018.eu/>

¹⁹ Zie bv. <https://www.eea.europa.eu/publications/environmental-indicator-report-2018>

de lidstaten en op EU-niveau, met name die welke door het Europees Milieuagentschap en het Europees statistisch systeem worden beheerd.

Het Europees Milieuagentschap en het Europees Agentschap voor chemische stoffen ondersteunen de Commissie bij het verbeteren van de beschikbaarheid en relevantie van gegevens. Ze zullen onder meer helpen lacunes in de indicatoren weg te werken, met name wat betreft de monitoring van beleid inzake de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen en de verbanden tussen milieu-, sociaal en gezondheidsbeleid.

Het opzetten van het monitoringkader voor het 8e MAP zal worden ondersteund door een nieuwe databank van milieu-indicatoren — een online en eenvoudig toegankelijke bibliotheek van indicatoren die een volledig en gestructureerd overzicht van de honderden bestaande milieu-indicatoren biedt.

– *De grenzen van de planeet*

Het proces voor de ontwikkeling van een monitoringkader voor het 8e MAP biedt de gelegenheid om het potentieel te verkennen van de lopende werkzaamheden in het Gemeenschappelijk Centrum voor onderzoek van de Commissie, het Europees Milieuagentschap en anderen over de grenzen van de planeet (bv. zoetwaterverbruik, verandering in landgebruik, verzuring van de oceanen) en de consumptievoetafdruk van de Unie, met inbegrip van ontbossing en bosdegradatie in derde landen.

Hoewel klimaatwetenschap en met name de werkzaamheden van de Intergouvernementele Werkgroep inzake klimaatverandering betrouwbare gegevens en informatie verstrekken over het niveau van broeikasgasemissies dat verenigbaar is met de doelstelling van de Overeenkomst van Parijs om de wereldwijde temperatuurstijging ruim onder de 2 °C te houden en ernaar te streven deze te beperken tot 1,5 °C ten opzichte van de pre-geïndustrialiseerde niveaus, zijn de werkzaamheden betreffende andere grenzen van de planeet nog gaande. Vooruitgang op dit gebied is belangrijk om beleidsmakers en belanghebbenden een antwoord te geven op de vraag of het milieubeleid ambitieus genoeg is om Europa binnen de veilige operationele ruimte van de planeet te houden²⁰.

– *Raadplegingsproces over de kernindicatoren van het 8e MAP*

De Commissie zal aan de hand van een raadplegingsdocument waarin de voorgestelde methodologie en te nemen maatregelen worden uiteengezet, een breed raadplegingsproces met andere EU-instellingen, lidstaten en belanghebbenden opzetten om een alomvattend monitoringkader voor het 8e MAP te kunnen ontwerpen.

Op basis van deze raadplegingen is de Commissie voornemens om tegen eind 2021 een reeks kernindicatoren voor het 8e MAP te presenteren.

De procedure zal nauw worden gecoördineerd met de lopende, in de Europese Green Deal aangekondigde werkzaamheden om de monitoringkaders voor de circulaire economie, de biodiversiteit en de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen te ontwerpen of te herzien om de algehele samenhang te waarborgen en de administratieve lasten te verminderen.

Artikel 5 – Evaluatie

Artikel 5 voorziet in een evaluatie van het 8e MAP in 2029, vóór het verstrijken ervan eind 2030.

---

²⁰ COM(2020) 98 final, blz. 18.

Voorstel voor een

BESLUIT VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD

betreffende een algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2030

HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN DE EUROPESE UNIE,

Gezien het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie, en met name artikel 192, lid 3,

Gezien het voorstel van de Europese Commissie,

Na toezending van het ontwerp van wetgevingshandeling aan de nationale parlementen,

Gezien het advies van het Europees Economisch en Sociaal Comité²¹,

Gezien het advies van het Comité van de Regio's²²,

Handelend volgens de gewone wetgevingsprocedure,

Overwegende hetgeen volgt:

- (1) Overeenkomstig artikel 192, lid 3, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie vormen algemene milieuactieprogramma's al sinds 1973 het kader voor milieu- en klimaatmaatregelen op Unieniveau.
- (2) Bij Besluit nr. 1386/2013/EU van het Europees Parlement en de Raad²³ is het zevende milieuactieprogramma ("het 7e MAP"), dat de milieugenda van de Unie tot en met 31 december 2020 en een langetermijnvisie voor 2050 bevat, vastgesteld.
- (3) De Commissie heeft in haar evaluatie van het 7e MAP²⁴ geconcludeerd dat de in het 7e MAP neergelegde visie voor 2050 en de prioritaire doelstellingen nog steeds relevant zijn, dat het 7e MAP er mede heeft toe geleid dat maatregelen op het gebied van milieubeleid voorspelbaarder, sneller en beter gecoördineerd zijn, en dat de structuur en het ondersteunend kader synergieën mogelijk hebben gemaakt, waardoor het milieubeleid doeltreffender en doelmatiger is geworden. Bovendien werd in de evaluatie geconcludeerd dat het 7e MAP vooruitliep op de Agenda 2030 van de Verenigde Naties door te onderstrepen dat economische groei en sociaal welzijn alleen mogelijk zijn als er voldoende natuurlijke hulpbronnen zijn, en dat het 7e MAP de verwezenlijking van de doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling heeft bevorderd. Het stelde de Unie ook in staat om op het wereldtoneel in klimaat- en milieukwesties eensgezind op te treden. In haar evaluatie van het 7e MAP heeft de Commissie ook geconcludeerd dat er onvoldoende vooruitgang is geboekt op het gebied van natuurbescherming, gezondheid en beleidsintegratie.

²¹ Invoegen indien het EESC een advies over het voorstel uitbrengt.

²² Invoegen indien het CvDR een advies over het voorstel uitbrengt.

²³ PB L 354 van 28.12.2013, blz. 171.

²⁴ COM(2019) 233 final.

- (4) Volgens het verslag van het Europees Milieuagentschap (EEA) “Het milieu in Europa — stand van zaken en vooruitzichten 2020 – Kennis voor de overgang naar een duurzaam Europa” (SOER 2020) biedt 2020 een unieke kans voor de Unie om leiderschap te tonen op het gebied van duurzaamheid en om het hoofd te bieden aan de dringende duurzaamheidsuitdagingen die structurele oplossingen vereisen. Zoals vermeld in SOER 2020 hebben de sinds de jaren vijftig van de vorige eeuw waargenomen veranderingen in het wereldwijde klimaat en de wereldwijde ecosystemen zich in de afgelopen decennia en millennia nog nooit eerder voorgedaan. De wereldbevolking is sinds de jaren vijftig verdrievoudigd, terwijl de bevolking in steden verviervoudigd is. Met het huidige groeimodel zal de druk op het milieu naar verwachting verder toenemen, met directe en indirecte schadelijke gevolgen voor de gezondheid en het welzijn van de mens. Dit geldt in het bijzonder voor de sectoren met het grootste milieueffect, met name levensmiddelen, mobiliteit, energie, infrastructuur en gebouwen.
- (5) De Europese Commissie heeft als antwoord op de in de SOER 2020 vastgestelde uitdagingen de Europese Green Deal aangenomen²⁵: een nieuwe groeistrategie voor de groene en de digitale transitie die erop is gericht de Unie om te vormen tot een eerlijke en welvarende samenleving, met een concurrerende, klimaatneutrale en hulpbronnefficiënte economie. Bij Verordening (EU) van het Europees Parlement en de Raad²⁶ wordt de doelstelling van de Unie om uiterlijk in 2050 klimaatneutraliteit te bereiken vastgelegd in wetgeving.
- (6) De Europese Green Deal ondersteunt NextGenerationEU, het herstelplan van de Unie dat investeringen in belangrijke groene sectoren die nodig zijn om veerkracht op te bouwen, bevordert en groei en banen in een eerlijke, inclusieve maatschappij creëert. De faciliteit voor herstel en veerkracht, die samen met de begroting van de Unie voor 2021-2027 de EU-economie na de coronacrisis er weer zal bovenop helpen, is ook gebaseerd op de prioritaire doelstellingen van de Europese Green Deal. Daarnaast moeten alle initiatieven in het kader van NextGenerationEU in overeenstemming zijn met het niet-schadenbeginsel van de Europese Green Deal.
- (7) Sinds het begin van de jaren zeventig hebben milieuactieprogramma's de ontwikkeling van het milieubeleid van de EU gestuurd. In artikel 4, lid 3, van het 7e MAP, dat afloopt op 31 december 2020, is bepaald dat de Commissie indien nodig tijdig een voorstel moet indienen voor een achtste milieuactieprogramma (8e MAP), om een onderbreking tussen het 7e en het 8e MAP te voorkomen. In de Europese Green Deal is de vaststelling van een nieuw milieuactieprogramma aangekondigd.
- (8) Het 8e MAP moet de milieu- en klimaatactiedoelstellingen van de Europese Green Deal ondersteunen in overeenstemming met de reeds in het 7e MAP vastgestelde langetermijndoelstelling “goed leven, binnen de grenzen van onze planeet” tegen 2050. Het moet bijdragen tot de verwezenlijking van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties en de daarin geformuleerde doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling.
- (9) Het 8e MAP moet de transitie naar een regeneratieve economie waarin meer aan de planeet wordt teruggegeven dan wordt onttrokken, versnellen. Bij een regeneratief groeimodel wordt erkend dat het welzijn en de welvaart van onze samenlevingen afhankelijk zijn van een stabiel klimaat, een gezonde omgeving en bloeiende ecosystemen, die onze economieën een veilige operationele ruimte bieden. Aangezien

---

²⁵ COM(2019) 640 final.

²⁶ COM(2020) 80 final.

de wereldbevolking toeneemt en de vraag naar natuurlijke hulpbronnen blijft groeien, moet de economische activiteit zich ontwikkelen op een manier die geen schade veroorzaakt, maar daarentegen de klimaatverandering en de aantasting van het milieu ombuigt, verontreiniging tot een minimum beperkt en het natuurlijk kapitaal behoudt en verrijkt en bijgevolg zorgt voor een overvloed aan hernieuwbare en niet-hernieuwbare hulpbronnen. Door voortdurende innovatie, aanpassing aan nieuwe uitdagingen en cocreatie versterkt de regeneratieve economie de veerkracht en beschermt zij het welzijn van de huidige en toekomstige generaties.

- (10) In het 8e MAP moeten thematische prioritaire doelstellingen worden vastgesteld op het gebied van klimaatneutraliteit, aanpassing aan klimaatverandering, bescherming en herstel van biodiversiteit, circulaire economie, de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen en het verlagen van de milieudruk als gevolg van productie en consumptie. Voorts moeten in het 8e MAP voor alle betrokken actoren faciliterende voorwaarden worden vastgesteld om de langetermijn- en thematische prioritaire doelstellingen te verwezenlijken.
- (11) Aangezien het milieubeleid sterk gedecentraliseerd is, moeten maatregelen ter verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP op verschillende bestuursniveaus worden genomen, d.w.z. op Europees, nationaal, regionaal en lokaal niveau, met een op samenwerking gebaseerde aanpak van multilevel governance. De geïntegreerde aanpak van beleidsontwikkeling en -uitvoering moet worden versterkt om de synergieën tussen economische, milieu- en sociale doelstellingen te maximaliseren, waarbij tegelijk zorgvuldig aandacht wordt besteed aan mogelijke wisselwerkingen en aan de behoeften van kwetsbare groepen. Om het welslagen van het 8e MAP en de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen te waarborgen, is het bovendien van belang niet-gouvernementele actoren op transparante wijze hierbij te betrekken.
- (12) Nauwere samenwerking met partnerlanden, goede wereldwijde milieugovernance en synergieën tussen het interne en externe beleid van de Unie zijn essentieel om de milieu- en klimaatdoelstellingen van de Unie te verwezenlijken.
- (13) De Europese Commissie moet de vooruitgang van de Unie en de lidstaten bij de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP beoordelen in de context van de transitie naar meer duurzaamheid, welzijn en veerkracht. Dit is in overeenstemming met de oproepen van de Raad²⁷ en het Europees Economisch en Sociaal Comité²⁸ om de economische prestaties en de maatschappelijke vooruitgang niet alleen aan de hand van het bbp te meten en over te schakelen op het gebruik van welzijn als beleidskompas, wat ook de OESO ondersteunt²⁹.
- (14) Bij de beoordeling van de vooruitgang bij de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP moet rekening worden gehouden met de meest recentste ontwikkelingen op het gebied van de beschikbaarheid en relevantie van gegevens en indicatoren. De beoordeling moet in overeenstemming zijn met en mag geen afbreuk doen aan monitoring- of governance-instrumenten die betrekking hebben op specifiekere aspecten van het milieu- en klimaatbeleid, zoals met name

---

²⁷ Zie bv. <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-10414-2019-INIT/nl/pdf>

²⁸ <https://www.eesc.europa.eu/en/our-work/opinions-information-reports/opinions/reflection-paper-towards-sustainable-europe-2030>

²⁹ Zie bv. het Well-being Framework, het Framework for Policy Action on Inclusive Growth, het Better Life Initiative en het initiatief New Approaches to Economic Challenges van de OESO.

Verordening (EG) nr. 1999/2018 van het Europees Parlement en de Raad³⁰, de evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid of monitoringinstrumenten met betrekking tot de circulaire economie, het tot nul terugbrengen van vervuiling, biodiversiteit, lucht, water, bodem, afvalstoffen of ander milieubeleid. Samen met andere instrumenten die in het kader van het Europees Semester worden gebruikt, het SDG-monitoringverslag van Eurostat en het strategisch prognoseverslag van de Commissie³¹, moet de beoordeling deel uitmaken van een samenhangende, onderling verbonden reeks monitoring- en governance-instrumenten.

- (15) De Commissie, het EEA en andere relevante agentschappen moeten toegang hebben tot de door de lidstaten in overeenstemming met de toepasselijke rechtshandelingen van de Unie verstrekte gegevens en indicatoren en deze kunnen gebruiken. Daarnaast moet worden gebruikgemaakt van andere gegevensbronnen, zoals satellietgegevens en verwerkte informatie van het Europees programma voor monitoring van de aarde (Copernicus), het Europees Bosbrandinformatiesysteem en het Europees waarschuwingssysteem voor overstromingen, of gegevensplatforms zoals het Europees marien observatie- en datanetwerk of het Informatieplatform voor chemische monitoring. Dankzij de toepassing van moderne digitale instrumenten en kunstmatige intelligentie kunnen de gegevens op doeltreffende wijze worden beheerd en geanalyseerd en bijgevolg de administratieve lasten worden verminderd en de tijdigheid en kwaliteit worden vergroot.
- (16) Voorts moeten de lidstaten overeenkomstig de vereisten van de Richtlijnen 2003/4/EG, 2007/2/EG en (EU) 2019/1024 van het Europees Parlement en de Raad ervoor zorgen dat de relevante gegevens, informatie en indicatoren voor het toezicht op de uitvoering van het 8e MAP vrij beschikbaar, niet-discriminerend, vrij toegankelijk, passend, van hoge kwaliteit, vergelijkbaar, actueel, gebruikersvriendelijk en eenvoudig online beschikbaar zijn.
- (17) Om de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP te verwezenlijken, moeten het EEA en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) worden uitgerust met passende capaciteit en voldoende middelen zodat zij een degelijke, toegankelijke en transparante kennis- en wetenschappelijke basis kunnen bieden ter ondersteuning van de uitvoering van de strategische prioriteiten van de Europese Green Deal en de beoordeling van de vooruitgang in het kader van het programma.
- (18) De Commissie moet in 2029 het 8e MAP evalueren in het licht van de veranderende beleidsdoelstellingen en de geboekte vooruitgang.
- (19) Aangezien de doelstelling van dit besluit niet voldoende door de lidstaten kunnen worden verwezenlijkt en derhalve wegens de omvang en de gevolgen van het voorgestelde actieprogramma beter op het niveau van de Unie kunnen worden verwezenlijkt, kan de Unie, overeenkomstig het in artikel 5 van het Verdrag betreffende de Europese Unie neergelegde subsidiariteitsbeginsel, maatregelen nemen. Overeenkomstig het in hetzelfde artikel neergelegde evenredigheidsbeginsel gaat dit besluit niet verder dan nodig is om deze doelstelling te verwezenlijken,

---

³⁰ Verordening (EU) 2018/1999 van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2018 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie (PB L 328 van 21.12.2018, blz. 1).

³¹ COM/2020/493 final.

HEBBEN HET VOLGENDE BESLUIT VASTGESTELD:

Artikel 1 — Onderwerp

1. Dit besluit bevat een algemeen milieuactieprogramma voor de periode tot en met 31 december 2030 (“8e MAP”). In dat actieprogramma worden de prioritaire doelstellingen, de faciliterende voorwaarden voor de verwezenlijking ervan en een kader om te meten of de Unie en haar lidstaten op koers liggen om deze prioritaire doelstellingen te behalen, vastgesteld.
2. Het 8e MAP is erop gericht de transitie naar een klimaatneutrale, hulpbronnefficiënte, schone en circulaire economie op een rechtvaardige en inclusieve manier te versnellen, en onderschrijft de milieu- en klimaatdoelstellingen van de Europese Green Deal en de desbetreffende initiatieven.
3. Het 8e MAP vormt de basis voor de verwezenlijking van de in de Agenda 2030 van de Verenigde Naties vastgestelde milieu- en klimaatdoelstellingen en doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling, en biedt een monitoringkader voor de milieu- en klimaatdimensie van de inspanningen van de Unie om de vooruitgang op weg naar meer duurzaamheid, klimaatneutraliteit en efficiënt hulpbronengebruik, welzijn en veerkracht te meten.

Artikel 2 — Prioritaire doelstellingen

1. De prioritaire langetermijndoelstelling voor 2050 van het 8e MAP is dat burgers goed leven, binnen de grenzen van onze planeet, in een regeneratieve economie waar niets wordt verspild, er geen netto-uitstoot van broeikasgassen is en de economische groei van hulpbronengebruik is losgekoppeld en geen milieuaantasting veroorzaakt. Een gezond milieu biedt de basis voor het welzijn van de burgers, biodiversiteit floreert en natuurlijk kapitaal wordt beschermd, hersteld en gewaardeerd op een wijze die de veerkracht bij klimaatverandering en andere milieurisico's vergroot. De Unie neemt het voortouw om de welvaart van de huidige en toekomstige generaties wereldwijd te waarborgen.
2. Het 8e MAP heeft de volgende zes prioritaire thematische doelstellingen:
  - a) geleidelijke, definitieve vermindering van broeikasgasemissies en een grotere verwijdering door natuurlijke en andere putten in de Unie zodat het broeikasgasemissiereductiedoel voor 2030 kan worden behaald en tegen 2050 klimaatneutraliteit kan worden bereikt, zoals vastgelegd in Verordening (EU).../...³²;
  - b) voortdurende vergroting van het aanpassingsvermogen, versterking van de veerkracht en vermindering van de kwetsbaarheid voor klimaatverandering;
  - c) evolueren naar een regeneratief groeimodel waarbij meer aan de planeet wordt teruggeven dan wordt onttrokken, de economische groei van hulpbronengebruik wordt losgekoppeld en geen milieuaantasting veroorzaakt en de transitie naar een circulaire economie wordt versneld;
  - d) streven naar het terugbrengen van vervuiling van lucht, water en bodem tot nul voor een gifvrij milieu, het beschermen van de gezondheid en het welzijn van de burgers tegen milieugerelateerde risico's en gevolgen;

---

³² COM(2020) 80 final.

- e) bescherming, behoud en herstel van de biodiversiteit en verbetering van het natuurlijk kapitaal, met name lucht, water, bodem en bos, zoet water, moerasland en mariene ecosystemen;
- f) bevordering van milieuduurzaamheid en vermindering van de grootste productie- en consumptiebronnen van milieu- en klimaatdruk, met name op het gebied van energie, industriële ontwikkeling, gebouwen en infrastructuur, mobiliteit en het voedselsysteem.

Artikel 3 — Faciliterende voorwaarden voor de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen van het programma

1. Om de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP te verwezenlijken:
  - a) moet worden gewaarborgd dat de milieu- en klimaatwetgeving van de Unie effectief en efficiënt wordt uitgevoerd, moet worden gestreefd naar uitmuntende milieuprestaties op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau, onder meer door te voorzien in een passende administratieve capaciteit en capaciteit op het gebied van waarborging van de naleving, zoals uiteengezet in de regelmatige evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid, en moet meer tegen milieucriminaliteit worden opgetreden;
  - b) moet de geïntegreerde aanpak van beleidsontwikkeling en -uitvoering worden versterkt, met name door:
    - de in artikel 2 genoemde prioritaire doelstellingen in alle relevante strategieën, wetgevings- en niet-wetgevingsinitiatieven, programma's, investeringen en projecten op EU-, nationaal, regionaal en lokaal niveau te mainstreamen, zodat deze en de uitvoering ervan geen afbreuk doen aan de in artikel 2 genoemde prioritaire doelstellingen,
    - de voordelen die uit de uitvoering van de Richtlijnen 2014/52/EU³³ en 2001/42/EG³⁴ van het Europees Parlement en de Raad voortvloeien, te maximaliseren,
    - zorgvuldig aandacht te besteden aan synergieën en mogelijke wisselwerkingen tussen economische, milieu- en sociale doelstellingen zodat op duurzame wijze wordt voorzien in de behoeften van de burgers op het gebied van voeding, huisvesting en mobiliteit, zonder dat iemand achterblijft,
    - het bestaande beleid regelmatig te evalueren en effectbeoordelingen voor nieuwe initiatieven voor te bereiden op basis van breed overleg en met inachtneming van verantwoorde, inclusieve, onderbouwde en eenvoudig uit te voeren procedures, waarbij terdege rekening wordt gehouden met de verwachte effecten op het milieu en het klimaat;

³³ Richtlijn 2014/52/EU van het Europees Parlement en de Raad van 16 april 2014 tot wijziging van Richtlijn 2011/92/EU betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten (PB L 124 van 25.4.2014, blz. 1).

³⁴ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's (PB L 197 van 21.7.2001, blz. 30).

- c) moeten milieu- en klimaatduurzaamheid effectief worden opgenomen in het Europees Semester voor economische governance, onder meer in de nationale hervormingsprogramma's en de nationale plannen voor herstel en veerkracht;
- d) moeten duurzame investeringen uit publieke en private bronnen, met inbegrip van de in de begroting van de Unie beschikbare middelen en instrumenten, via de Europese Investeringsbank en op nationaal niveau worden gemobiliseerd;
- e) moeten milieuvriendelijke subsidies op EU- en nationaal niveau geleidelijk worden afgeschaft, moet optimaal van marktconforme instrumenten en groene begrotingsinstrumenten worden gebruikgemaakt, met inbegrip van de nodige instrumenten om een sociaal rechtvaardige transitie te waarborgen, en moeten bedrijven en andere belanghebbenden worden geholpen bij de ontwikkeling van gestandaardiseerde boekhoudpraktijken voor natuurlijk kapitaal;
- f) moet worden gewaarborgd dat milieubeleid en -maatregelen op de beste beschikbare wetenschappelijke kennis zijn gebaseerd en dat de kennisbasis op milieugebied en de toepassing ervan worden versterkt, onder meer door onderzoek, innovatie, het bevorderen van groene vaardigheden en het verder ontwikkelen van milieu- en ecosysteemboekhouding;
- g) moet het potentieel van digitale en datatechnologieën ter ondersteuning van het milieubeleid worden benut en tegelijkertijd de ecologische voetafdruk ervan tot een minimum worden beperkt;
- h) moet ten volle worden gebruikgemaakt van op de natuur gebaseerde oplossingen en sociale innovatie;
- i) moeten hoge normen op het gebied van transparantie, inspraak en toegang tot de rechter effectief worden toegepast overeenkomstig het Verdrag betreffende toegang tot informatie, inspraak bij besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden (Verdrag van Aarhus)³⁵;
- j) moeten de gegevens en bewijzen in verband met de uitvoering van het 8e MAP openbaar en eenvoudig toegankelijk worden gemaakt, onverminderd de bepalingen inzake vertrouwelijkheid in domeinspecifieke wetgeving;
- k) moet de wereldwijde verwezenlijking van de in artikel 2 vastgestelde prioritaire doelstellingen worden ondersteund door voor samenhang tussen interne en externe benaderingen en voor gecoördineerde acties te zorgen, met name door:
  - met partnerlanden klimaat- en milieumaatregelen af te spreken, hen aan te moedigen klimaat- en milieuregels die even ambitieus zijn als die van de Unie vast te stellen en uit te voeren en hen daarbij te ondersteunen, en ervoor te zorgen dat alle producten die in de Unie in de handel worden gebracht, volledig voldoen aan de toepasselijke vereisten van de Unie in overeenstemming met de internationale verbintenissen van de Unie,
  - een betere samenwerking met regeringen, bedrijven en het maatschappelijk middenveld in derde landen en internationale organisaties om partnerschappen en allianties op het gebied van milieubescherming tot stand te brengen en samenwerking op milieugebied in de G7 en de G20 te bevorderen,

³⁵

<https://www.unece.org/fileadmin/DAM/env/pp/documents/cep43e.pdf>

- een krachtigere uitvoering door de Unie en haar partners van de Overeenkomst van Parijs, het Verdrag inzake biologische diversiteit en andere multilaterale milieuovereenkomsten, onder meer door meer transparantie en verantwoordingsplicht ten aanzien van de vooruitgang met betrekking tot de verbintenissen die in het kader van die overeenkomsten zijn aangegaan,
  - een sterkere internationale milieugovernance door resterende lacunes weg te werken en de eerbiediging en toepassing van erkende internationale milieubeginselen te versterken,
  - ervoor te zorgen dat de financiële bijstand van de Unie en de lidstaten aan derde landen de Agenda 2030 van de VN bevordert.
2. Voor de verwezenlijking van de prioritaire doelstellingen van het 8e MAP is een breed draagvlak nodig, wat kan worden bereikt door burgers, sociale partners en andere belanghebbenden hierbij te betrekken en samenwerking tussen nationale, regionale en lokale autoriteiten in stedelijke en plattelandsgebieden voor de ontwikkeling en uitvoering van strategieën, beleidsmaatregelen of wetgeving met betrekking tot het 8e MAP aan te moedigen.

Artikel 4 — Monitoringkader

1. De Commissie zal, met steun van het Europees Milieuagentschap en het Europees Agentschap voor chemische stoffen, de vooruitgang van de Unie en de lidstaten bij de verwezenlijking van de in artikel 2 vastgestelde prioritaire doelstellingen regelmatig evalueren en hierover verslag uitbrengen, rekening houdend met de in artikel 3 vastgestelde faciliterende voorwaarden.
2. In de in lid 1 bedoelde evaluatie worden de recentste ontwikkelingen met betrekking tot de beschikbaarheid en relevantie van gegevens en indicatoren weergegeven, voortbouwend op de gegevens die beschikbaar zijn in de lidstaten en op het niveau van de Unie, met name die welke door het Europees Milieuagentschap en het Europees statistisch systeem worden beheerd. Deze evaluatie doet geen afbreuk aan bestaande monitoring-, rapportage- en governancekaders en -oefeningen op het gebied van milieu- en klimaatbeleid.
3. Het Europees Milieuagentschap en het Europees Agentschap voor chemische stoffen ondersteunen de Commissie bij het verbeteren van de beschikbaarheid en relevantie van gegevens en kennis, met name door:
  - a) met moderne digitale instrumenten bewijsmateriaal en gegevens te verzamelen, te verwerken en te rapporteren;
  - b) de relevante lacunes in de monitoringgegevens trachten weg te werken;
  - c) beleidsrelevante en systemische analyses uit te voeren en bij te dragen aan de verwezenlijking van beleidsdoelstellingen op EU- en nationaal niveau;
  - d) gegevens over milieu-, sociale en economische effecten te integreren en volledig gebruik te maken van andere beschikbare gegevens, zoals die welke door Copernicus worden aangeleverd;
  - e) via programma's van de Unie de toegang tot gegevens verder te verbeteren;
  - f) voor meer transparantie en verantwoordingsplicht te zorgen;

- g) het maatschappelijk middenveld, overheidsinstanties, burgers, sociale partners en de particuliere sector te helpen klimaat- en milieurisico's in kaart te brengen en maatregelen te nemen om deze risico's te voorkomen, te beperken en zich eraan aan te passen, en door hen meer te betrekken bij het dichtens van kennisvelden.
4. De Commissie onderzoekt regelmatig de behoeften op het gebied van kennis en gegevens op EU- en nationaal niveau, met inbegrip van de capaciteit van het Europees Milieuagentschap en het Europees Agentschap voor chemische stoffen om de in lid 3 bedoelde taken uit te voeren.

Artikel 5 — Evaluatie

De Commissie evalueert uiterlijk op 31 maart 2029 het 8e MAP. De Commissie dient bij het Europees Parlement en de Raad een verslag in met de belangrijkste bevindingen van die evaluatie en, indien zij dit passend acht, een wetgevingsvoorstel voor het volgende milieuactieprogramma.

Artikel 6 — Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking op de twintigste dag na die van de bekendmaking ervan in het *Publicatieblad van de Europese Unie*.

Gedaan te Brussel,

Voor het Europees Parlement
De voorzitter

Voor de Raad
De voorzitter

FINANCIËEL MEMORANDUM “AGENTSCHAPPEN”

Inhoud

1.	KADER VAN HET VOORSTEL/INITIATIEF	18
1.1.	Benaming van het voorstel/initiatief	18
1.2.	Betrokken beleidsterrein(en)	18
1.3.	Het voorstel/initiatief betreft	18
1.4.	Doelstelling(en)	18
1.4.1.	Algemene doelstelling(en)	18
1.4.2.	Specifieke doelstelling(en)	18
1.4.3.	Verwachte resulta(a)t(en) en gevolg(en)	23
1.5.	Motivering van het voorstel/initiatief	23
1.5.1.	Behoeft(e)n waarin op korte of lange termijn moet worden voorzien, met een gedetailleerd tijdschema voor de uitrol van het initiatief	23
1.5.2.	Toegevoegde waarde van de deelname van de Unie (deze kan het resultaat zijn van verschillende factoren, bijvoorbeeld coördinatie-winst, rechtszekerheid, grotere doeltreffendheid of complementariteit). Voor de toepassing van dit punt wordt onder “toegevoegde waarde van de deelname van de Unie” verstaan de waarde die een optreden van de Unie oplevert bovenop de waarde die door een optreden van alleen de lidstaat zou zijn gecreëerd.	24
1.5.3.	Nuttige ervaring die bij soortgelijke activiteiten in het verleden is opgedaan	24
1.5.4.	Verenigbaarheid met het meerjarige financiële kader en eventuele synergie met andere passende instrumenten	24
1.5.5.	Beoordeling van de verschillende beschikbare financieringsopties, waaronder mogelijkheden voorerschikking	25
1.6.	Duur en financiële gevolgen van het voorstel/initiatief	26
1.7.	Beheersvorm(en)	26
2.	BEHEERSMAATREGELEN	27
2.1.	Regels inzake het toezicht en de verslagen	27
2.2.	Beheers- en controlesyste(e)m(en)	27
2.2.1.	Rechtvaardiging van de voorgestelde beheersvorm(en), uitvoeringsmechanisme(n) voor financiering, betalingsvoorwaarden en controlestrategie	27
2.2.2.	Informatie over de geïdentificeerde risico's en het (de) systeem (systemen) voor interne controle dat is (die zijn) opgezet om die risico's te beperken	28
2.2.3.	Raming en motivering van de kosteneffectiviteit van de controles (verhouding van de controlekosten tot de waarde van de desbetreffende financiële middelen) en evaluatie van het verwachte foutenrisico (bij betaling en bij afsluiting).	28
2.3.	Maatregelen ter voorkoming van fraude en onregelmatigheden	28

3.	GERAAMDE FINANCIËLE GEVOLGEN VAN HET VOORSTEL/INITIATIEF	28
3.1.	Rubriek(en) van het meerjarige financiële kader en betrokken begrotingsonderde(e)l(en) voor uitgaven	28
3.2.	Geraamde financiële gevolgen van het voorstel inzake kredieten	30
3.2.1.	Samenvatting van de geraamde gevolgen voor de beleidskredieten.....	30
3.2.2.	Geraamde gevolgen voor de beleidskredieten van het EAA en het ECHA.....	32
3.2.3.	Geraamde gevolgen voor de personele middelen van het EEA en het ECHA	33
3.2.4.	Verenigbaarheid met het huidige meerjarige financiële kader	36
3.2.5.	Bijdragen van derden	36
3.3.	Geraamde gevolgen voor de ontvangsten	36

AANVULLEND FINANCIËEL MEMORANDUM “AGENTSCHAPPEN”

1. KADER VAN HET VOORSTEL/INITIATIEF

1.1. Benaming van het voorstel/initiatief

Besluit van het Europees Parlement en de Raad betreffende een algemeen milieuactieprogramma voor de Europese Unie voor de periode tot en met 2030 om de transitie naar een klimaatneutrale, hulpbronnenefficiënte en regeneratieve economie te versnellen

1.2. Betrokken beleidsterrein(en)

Beleidssterreinen: 09 Milieu en klimaatactie

Activiteiten:

09 02 — Programma voor het milieu en klimaatactie (LIFE)

09 10 — Europees Milieuagentschap en Europees Agentschap voor chemische stoffen

1.3. Het voorstel/initiatief betreft

een nieuwe actie

een nieuwe actie na een proefproject/voorbereidende actie³⁶

de verlenging van een bestaande actie

de samenvoeging of ombuiging van een of meer acties naar een andere/een nieuwe actie

1.4. Doelstelling(en)

1.4.1. Algemene doelstelling(en)

De transitie van de Unie naar een klimaatneutrale, schone, hulpbronnenefficiënte en op herstel gerichte economie op een rechtvaardige en inclusieve manier versnellen en de milieudoelstellingen van de Agenda 2030 van de Verenigde Naties en de daarin geformuleerde doelstellingen inzake duurzame ontwikkeling verwezenlijken, waarbij de milieudoelstellingen van de Europese Green Deal volledig worden onderschreven.

Bijdragen aan een beter geïntegreerd, samenhangend, multidisciplinair monitoring- en rapportagekader voor milieu- en klimaatbeleid, volledig in overeenstemming met de doelstellingen van de Overeenkomst van Parijs, de SDG's en de Europese Green Deal.

1.4.2. Specifieke doelstelling(en)

In 2015 zijn er historische internationale overeenkomsten gesloten: de duurzame-ontwikkelingsdoelstellingen van de VN (SDG's) en de klimaatovereenkomst van Parijs (COP21). Deze verbintenissen en het groeiende besef dat de klimaatverandering, de aantasting van het milieu en de duurzaamheidsrisico's dringend moeten worden aangepakt, maken een doeltreffend 8e EU-MAP noodzakelijk.

In het door het EEA op 4 december 2019 gepresenteerde verslag over het Europese milieu — stand van zaken en vooruitzichten 2020 (SOER 2020) is aangegeven dat de huidige uitdagingen voor Europa op het gebied van milieu, klimaat en duurzaamheid van ongekende omvang en urgentie zijn en dat deze uitdagingen onmiddellijke en gecoördineerde

³⁶

In de zin van artikel 58, lid 2, onder a) of b), van het Financieel Reglement.

maatregelen, alsook dringende structurele oplossingen vereisen. Hoewel recente beleidsinspanningen van de EU aanzienlijke voordelen hebben opgeleverd, blijven er problemen bestaan op het gebied van biodiversiteitsverlies, het gebruik van hulpbronnen en de gevolgen en risico's van de klimaatverandering voor de gezondheid en het welzijn van de mens. Om de kloof tussen de toestand van het milieu en de milieudoelstellingen voor 2030 te dichten, moet de aandacht blijven gaan naar de uitvoering, waarvoor financiering, betrokkenheid van belanghebbenden, een gezamenlijke aanpak op het gebied van multilevel governance en sterke kennisbasis nodig zijn. Er is behoefte aan de ontwikkeling van meer systemische beleidskaders voor de lange termijn, innovatie voor maatschappelijke verandering, een heroriëntatie van investeringen en financiering en het beheer van een sociaal rechtvaardige en eerlijke transitie.

In de op 11 december 2019 gepresenteerde Europese Green Deal werd een 8e MAP aangekondigd, dat een aanvulling moet vormen op en moet bijdragen aan de doeltreffende uitvoering en handhaving van milieu- en klimaatbeleid en -wetgeving en dat een nieuw monitoringkader zal omvatten. Dit voorstel bevat een besluit voor het 8e MAP voor de periode tot en met 2030 om, ter ondersteuning van de Europese Green Deal, de transitie naar een klimaatneutrale, hulpbronnenefficiënte en regeneratieve economie te versnellen.

Een van de belangrijkste acties van het 8e MAP, zoals aangekondigd in de Europese Green Deal, is het ontwerpen van een nieuw monitoringkader voor het meten van de vooruitgang van de EU en haar lidstaten bij de uitvoering van de prioritaire doelstellingen van het programma en de visie van het programma voor 2050, met name “goed leven, binnen de grenzen van onze planeet”. Hoewel de EU verschillende monitoringkaders heeft opgezet om de vooruitgang in de richting van specifieke overeengekomen milieudoelstellingen te meten, is er tot dusver geen alomvattend EU-kader om een gecoördineerde aanpak van de algemene verwezenlijking van de milieu- en klimaatdoelstellingen van de Unie en van de bijdrage ervan tot duurzaamheid, welzijn en veerkracht te waarborgen. Dit is ook een gelegenheid om de monitoring van het milieubeleid te verbinden met de lopende werkzaamheden van het JRC, het EEA en andere betrokkenen betreffende de grenzen van de planeet (bv. zoetwaterverbruik, verandering in landgebruik, verzuring van de oceanen) en betreffende de consumptievoetafdruk van de Unie.

Dit nieuw monitoringkader zal voortbouwen op, geen afbreuk doen aan, en een aanvulling zijn op de bestaande milieu- en klimaatmonitoring- of -governancekaders, waaronder die van de governance van de energie-unie en van de klimaatactie en de evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid. Het zal volledig in samenhang zijn met de lopende werkzaamheden die uit de doelstellingen van de Europese Green Deal voortvloeien, zoals de nieuwe monitoring van biodiversiteit en het tot nul terugbrengen van vervuiling en de geactualiseerde monitoring van de circulaire economie. De monitoring van het 8e MAP zal bijgevolg voornamelijk gebaseerd worden op bestaande gegevens en monitoring- en rapportage-instrumenten, waardoor dubbel werk wordt vermeden en de administratieve lasten voor de lidstaten worden beperkt, terwijl van de gelegenheid wordt gebruikgemaakt om lacunes in de indicatoren (het tot nul terugbrengen van vervuiling en verband tussen milieu- en sociaal beleid) weg te werken. Meer in het bijzonder bouwt het monitoringkader voort op de resultaten van de al sinds 2017 lopende acties voor het stroomlijnen van de milieurapportage³⁷, en draagt het aldus bij tot de ontwikkeling van coherente mededelingen in verschillende monitoringactiviteiten.

³⁷

Zie https://ec.europa.eu/environment/legal/reporting/fc_actions_en.htm

Het *monitoringkader* moet ervoor zorgen dat verantwoordelijkheid voor de verbintenissen wordt genomen en dat ze worden uitgevoerd, en dat er duidelijke, resultaatgerichte indicatoren worden ontwikkeld om vooruitgang te meten. Daarnaast moet het monitoringkader voortbouwen op, en consistent zijn met, bestaande monitoringkaders en rapportage-instrumenten die met name, maar niet uitsluitend, door het Europees Milieuagentschap en het Eionet-netwerk daarvan worden gebruikt, om dubbel werk en aanvullende administratieve lasten voor de lidstaten en andere rapporteringsorganen te vermijden. Het ECHA wordt ook verzocht hiertoe bij te dragen en informatie te verstrekken over het duurzame gebruik van chemische stoffen.

Om het *monitoringkader van het 8e MAP* te beheren en te ondersteunen, hebben het Europees Milieuagentschap (EEA) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) aanvullende middelen nodig. Deze middelen zijn geen nieuwe middelen, maar zullen, in overeenstemming met het MFK-voorstel, waarover momenteel met de begrotingsautoriteit wordt onderhandeld, via het LIFE-programma (dat ook hun kernactiviteiten ondersteunt) aan de agentschappen worden verstrekt. De middelen zullen worden gebruikt om zowel de agentschappen van meer personeel te voorzien voor de werkzaamheden in verband met de Europese Green Deal als met name voor de ondersteuning van en bijdragen tot de monitoring- en rapportagewerkzaamheden van het 8e MAP. De middelen zullen meer in het bijzonder voor het volgende worden gebruikt:

- **Europees Milieuagentschap (EEA):** De monitoring- en rapportagewerkzaamheden van het EEA met betrekking tot diverse milieu- en klimaatbeleidsmaatregelen en het verslag over de toestand van het milieu (SOER) zullen de basis van het monitoringkader vormen. De nieuwe strategie, het meerjarige werkprogramma en de middelen van het EEA moeten worden aangepast en versterkt om een dynamische, coherente, meerlagige en transversale monitoring waarbij verschillende informatiebronnen worden geïntegreerd en op verschillende niveaus (nationaal, regionaal, internationaal) kan worden gerapporteerd, tot stand te brengen. Het monitoringkader moet worden afgestemd op de vastgestelde rapporteringsvereisten en -behoeften van het 8e MAP, zodat de burgers doeltreffend kunnen worden ingelicht over de uitdagingen en de reacties daarop en een politieke discussie op hoog niveau in het Europees Parlement en de Raad wordt bevorderd.

Hoewel het toezicht op en de rapportage over de “toestand van het milieu” op grond van de oprichtingsverordening van het EEA binnen het huidige mandaat van het EEA valt, vormen de bovengenoemde monitoring- en rapporteringstaken **aanvullende taken voor het EEA**, waardoor er meer middelen nodig zijn. Volgens een zorgvuldige analyse in samenwerking met het EEA om mogelijke synergieën vast te stellen, maar ook om de toekomstige werkzaamheden naar aanleiding van de prioriteiten van de Europese Green Deal strategisch te plannen, zou het EEA voor de nieuwe MFK-periode (2021-2027) vanaf 2021 de volgende aanvullende posten nodig hebben:

9 posten voor TF's (tijdelijke functionarissen) en 6 posten voor AC's (arbeidscontractanten) voor de volgende nieuwe taken en activiteiten:

actualisering van het monitoringkader voor de circulaire economie (steun voor het scorebord van de circulaire economie) en steun voor sectorale initiatieven op het gebied van de circulaire economie (1 TF);

rapportage over de uitvoering van maatregelen, duurzame investeringen en monitoring van het effect van investeringen op het gebied van de circulaire economie (1 AC);

steun voor de ontwikkeling van de EU-biodiversiteitsstrategie en de ontwikkeling van een monitoringkader voor biodiversiteit en ecosystemen, met de nadruk op de gebieden die door nieuwe initiatieven moeten worden bestreken (bodem, land en bossen) (1 TF, 2 AC's);

monitoring van de biodiversiteit en de gezondheid van ecosystemen (met nadruk op zoetwater- en mariene milieus) als bijdrage aan de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen (vermindering van zwerfvuil op zee) en de totstandbrenging van een gifvrij milieu (1 TF);

geïntegreerde analyse van de gevolgen van verontreiniging voor het milieu en de gezondheid, en rapportage over nieuwe (bv. drinkwater, hergebruik van water, Seveso, kwik) en horizontale gebieden van de ambitie van de Green Deal om vervuiling tot nul terug te brengen, in nauwe samenwerking met het ECHA en de EFSA (1 TF);

versterkte capaciteit voor de geïntegreerde analyse en beoordeling van de verschillende beleidsterreinen van de Green Deal (bv. het verbinden van biodiversiteit met de initiatieven betreffende het tot nul terugbrengen van vervuiling en “van boer tot bord”). Dit heeft ook betrekking op de geïntegreerde beoordeling van de overstromingsrichtlijn, de richtlijn inzake stedelijk afvalwater, maar ook de nitratenrichtlijn, en de integratie van op zoet water en mariene ecosystemen gebaseerde benaderingen in de economische transitie (jaarlijkse strategie voor duurzame groei) en van de aanpassing aan klimaatverandering (1 AC);

verbetering van de monitoring van het 8e MAP en het klimaatbeleid in het digitale tijdperk — volledige benutting van Copernicus-gegevens, integratie van burgerwetenschap en informatie uit andere bronnen voor een dynamische monitoring en uitvoering van milieubeleid — werk maken van een meer tijdige verstrekking en visualisering van en toegang tot informatie (2 AC's);

versterking van de internationale dimensie van milieu- en klimaatmonitoring, ondersteuning van milieu- en klimaatdiplomatie en -onderhandelingen (1 TF);

monitoring en evaluatie van nationale beleidslijnen en maatregelen inzake aanpassing aan klimaatverandering en het verband ervan met andere milieudoelstellingen (1 TF);

ondersteuning van de lidstaten bij de monitoring en evaluatie van beleid ter beperking van de klimaatverandering en het verband ervan met de luchtkwaliteit en de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen (1 TF);

monitoring van de menselijke gezondheid en de effecten van en aanpassing aan klimaatverandering door middel van een virtuele waarnemingspost voor klimaat en gezondheid in het kader van de Green Deal en de ambitie ervan om vervuiling tot nul terug te brengen voor een gifvrij milieu (1 TF);

steun voor nieuwe monitoringmethoden voor het werkelijke brandstofverbruik en de emissies van lichte en zware bedrijfsvoertuigen (vanaf 2022) (1 TF).

Uitgangspunt inzake personele middelen bij het EEA voor het voorstel inzake het 8e MAP

Om te waarborgen dat het EEA kan bijdragen aan de monitoring en rapportage in het kader van het 8e MAP is het ook van cruciaal belang dat het EEA de middelen die het hiervoor tussen 2018 en 2020 aanvullend kreeg toegewezen, ook na 2021 en gedurende de volgende MFK-periode (2021-2027) kan behouden. Het uitgangspunt voor de berekening van de voor het EEA benodigde aanvullende middelen moet daarom de middelen zijn zoals vastgesteld in de definitieve EU-begroting 2020 (d.w.z. 130 personeelsformatieposten, 74 AC's en

20 gedetacheerde nationale deskundigen). Dit moet de continuïteit van de nieuwe, in de periode 2018-2020 toegevoegde kerntaken waarborgen, met name:

– de ondersteunende rol van het EEA bij het monitoren, controleren, rapporteren en verspreiden van informatie over de belangrijkste dimensies van de klimaatgerelateerde doelstellingen van het 8e MAP, het koolstofarm maken (broeikasgasemissiereductie en hernieuwbare energie) en energie-efficiëntie, zoals vastgelegd in artikel 42 van Verordening (EU) 2018/1999 inzake de governance van de energie-unie en van de klimaatactie. Er werden drie aanvullende posten voor AC's toegewezen en begroot voor de periode tot en met 2020 van het huidige MFK, waarbij een onbeperkte geldigheidsduur is aangegeven. Deze drie posten moeten gedurende de gehele nieuwe MFK-periode worden gehandhaafd en in TF's worden omgezet, om de respectieve aanvullende taken van het EEA volledig en op permanente basis te vervullen;

– aanvullende posten die bij de opstelling van de begroting voor 2020 (5 TF's en 2 AC's) en bij Verordening (EU) 2018/956 (2 AC's) aan het EEA zijn toegewezen en die van cruciaal belang zijn voor de uitvoering van het huidige milieu- en klimaatbeleid. Deze posten hebben betrekking op activiteiten die reeds worden uitgevoerd (zie hieronder) en maken deel uit van het uitgangspunt inzake personele middelen van het EEA:

a) beperking van klimaatverandering, integratie van LULUCF in het inventarisplatform voor broeikasgassen en systemische analyse van het klimaat en van bosbouw- en landbouwsectoren,

b) systematische analyse van het waterbeleid in het veranderende klimaat,

c) geïntegreerde analyse van de economische gevolgen van een duurzame en rechtvaardige transitie op milieugebied,

d) modernisering van de instrumenten voor biodiversiteitsmonitoring,

e) integratie van Copernicus-gegevens in milieumonitoring en -rapportage,

f) monitoring en rapportage van de CO₂-emissies en het brandstofverbruik van nieuwe zware bedrijfsvoertuigen.

• **Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA):** Het ECHA zal een belangrijke rol spelen bij de ontwikkeling van de toekomstige EU-strategie voor duurzame chemische stoffen.

Om de opgesomde taken te kunnen uitvoeren, zou het ECHA vanaf 2020 de volgende nieuwe posten nodig hebben:

1 TF en 1 AC voor het beheer en de consolidatie van databanken en de verstrekking van chemische gegevens om de respectieve verslagen inzake opkomende risico's te vervolledigen, en voor het leveren van een bijdrage aan indicatoren inzake het chemisch beleid en aan andere werkzaamheden van het EEA.

1.4.3. *Verwachte resulta(a)t(en) en gevolg(en)*

Vermeld de gevolgen die het voorstel/initiatief zou moeten hebben op de begunstigden/doelgroepen.

De belangrijkste doelstelling van de geplande maatregelen is een alomvattend, geschikt monitoringkader voor het nieuwe 8e MAP op te stellen, maar ook de onderlinge verbanden en synergieën tussen het 8e MAP en relevante initiatieven in het kader van de Europese Green Deal te bevorderen. Het onlangs aangenomen plan voor een circulaire economie, een [Europese klimaatwet waarin de doelstelling van klimaatneutraliteit tegen 2050 wordt verankerd](#), de biodiversiteitsstrategie van de EU voor 2030, het van boer-tot-bordinitiatief, maar ook andere initiatieven die op til zijn, zoals de ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen ([actieplan om de vervuiling van lucht, water en bodem terug te brengen tot nul en strategie voor duurzame chemische stoffen](#)), komen hiervoor duidelijk in aanmerking.

Deze nieuwe monitoringaanpak, waarbij van geavanceerde digitale instrumenten wordt gebruikgemaakt, zal leiden tot op onderzoek gebaseerde analyses en een duidelijk omschreven rapportage op verschillende niveaus en in verschillende sectoren en zal de rapportageverplichtingen van de EU op EU- en internationaal niveau verder ondersteunen.

Het goed gestructureerde en geplande rapportagekader en de desbetreffende activiteiten zijn gericht op een zinvolle beoordeling van het 8e MAP, het informeren van beleidsmakers en het op gang brengen van debatten op hoog niveau in de Raad en het Europees Parlement.

Vermeld de indicatoren voor de monitoring van de voortgang en de beoordeling van de resultaten

De uitvoering van de in dit voorstel beoogde maatregelen zal door de Commissie worden gemonitord. Indicatoren zouden onder meer kunnen zijn:

- aantal verslagen over thematische onderwerpen (circulaire economie, biodiversiteit, bossen, land, water en zee, lucht, lawaai, afvalstoffen, emissies enz.),
- aantal horizontale monitoringverslagen over de voortgang bij de uitvoering van het 8e MAP, de SDG's, de evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid en de Europese Green Deal als reactie op de desbetreffende rapportagecycli (de 3e rapportagecyclus zal in juni 2027, vóór het verstrijken van het 8e MAP, worden afgerond).

1.5. **Motivering van het voorstel/initiatief**

1.5.1. *Behoeft(e)n waarin op korte of lange termijn moet worden voorzien, met een gedetailleerd tijdschema voor de uitrol van het initiatief*

Het voorstel voor het 8e MAP beantwoordt aan artikel 192, lid 3, van het Verdrag en sluit aan op de resultaten van de recente evaluatie van het 7e MAP.

[De Commissie zal de balans opmaken van de voortgang in het kader van drie opeenvolgende rapportagecycli van de evaluatie van de uitvoering van het milieubeleid in 2022, 2024 en 2027.](#)

[In het kader van de tweede rapportagecyclus in 2024 — die tegen het einde van het mandaat van deze Commissie tijdig moet worden afgerond om informatie te geven over de voortgang bij de uitvoering van de Europese Green Deal, het 8e MAP, de SDG's en de in artikel 2 van het besluit verankerde visie van dit programma voor 2050 — zal de Commissie de balans opmaken en onderzoeken of het nodig is de milieu- en klimaatprioriteiten van de Unie als vastgesteld in de Europese Green Deal en de in dit programma vastgestelde prioritaire doelstellingen te herzien.](#)

De derde rapportagecyclus zal uiterlijk in juni 2027 worden afgerond, ruim op tijd voor het verstrijken van dit programma.

- 1.5.2. *Toegevoegde waarde van de deelname van de Unie (deze kan het resultaat zijn van verschillende factoren, bijvoorbeeld coördinatiewinst, rechtszekerheid, grotere doeltreffendheid of complementariteit). Voor de toepassing van dit punt wordt onder “toegevoegde waarde van de deelname van de Unie” verstaan de waarde die een optreden van de Unie oplevert bovenop de waarde die door een optreden van alleen de lidstaat zou zijn gecreëerd.*

Redenen voor maatregelen op EU-niveau (ex ante):

De noodzaak om te zorgen voor een efficiënte, coherente en responsieve monitoring van het 8e MAP en van alle milieu- en klimaatbeleid van de EU is verankerd in het Verdrag betreffende de Europese Unie.

Verwachte gegeneerde toegevoegde waarde van de Unie (ex post):

Het monitoringkader zal het monitoringinstrument zijn van het 8e MAP en de Europese Green Deal. Het zal tegemoetkomen aan de rapportageverplichtingen van het programma, debatten op hoog niveau bevorderen en bijdragen aan de beoordeling en evaluatie van de resultaten van het 8e MAP.

- 1.5.3. *Nuttige ervaring die bij soortgelijke activiteiten in het verleden is opgedaan*

N.v.t.

- 1.5.4. *Verenigbaarheid met het meerjarige financiële kader en eventuele synergie met andere passende instrumenten*

De doelstelling van dit voorstel is in overeenstemming met een aantal andere beleidsmaatregelen van de EU en lopende initiatieven die uit de Europese Green Deal voortvloeien. De prioritaire doelstellingen van het 8e milieuactieprogramma zijn:

- a) ervoor zorgen dat we tegen 2050 een goed leven leiden, binnen de ecologische grenzen van de planeet. Onze welvaart en onze gezonde natuurlijke omgeving zijn te danken aan een innovatieve circulaire economie waarin niets wordt verspild en waarin natuurlijke hulpbronnen duurzaam worden beheerd en de biodiversiteit wordt beschermd, naar waarde geschat en hersteld op manieren die de veerkracht van onze samenleving versterken. Onze klimaatneutrale economie is losgekoppeld van het gebruik van hulpbronnen en geeft de toon aan voor een veilige en duurzame mondiale maatschappij;
- b) het verwezenlijken van de milieu- en klimaatdoelstellingen van de Unie, zoals uiteengezet in de Europese Green Deal, met het oog op de uitvoering van de Agenda 2030 van de VN inzake duurzame ontwikkeling, met name:
  - klimaatneutraliteit tegen 2050, zoals uiteengezet in de klimaatwet,
  - een klimaatneutrale, schone en circulaire economie,
  - het behoud en herstel van ecosystemen en biodiversiteit,
  - een ambitie om vervuiling tot nul terug te brengen voor een gifvrij milieu en om de gezondheid van de burgers te beschermen;
- c) de volledige naleving van het bestaande milieu- en klimaatacquis;

d) uitvoeren van de in artikel 3 van dit programma beschreven maatregelen, beleidsmaatregelen en benaderingen, die samen een ondersteunend kader voor transformatieve veranderingen vormen.

1.5.5. *Beoordeling van de verschillende beschikbare financieringsopties, waaronder mogelijkheden voor herschikking*

N.v.t.

1.6. Duur en financiële gevolgen van het voorstel/initiatief

beperkte geldigheidsduur

- van kracht vanaf [DD/MM]JJJJ tot en met [DD/MM]JJJJ
- financiële gevolgen vanaf JJJJ tot en met JJJJ

onbeperkte geldigheidsduur

- Uitvoering met een opstartperiode vanaf 2021,
- gevolgd door een volledige uitvoering.

1.7. Beheersvorm(en)³⁸

Direct beheer door de Commissie

- door de uitvoerende agentschappen;

Gedeeld beheer met lidstaten

Indirect beheer door begrotingsuitvoeringstaken te delegeren aan:

- internationale organisaties en hun agentschappen (geef aan welke);
- de EIB en het Europees Investeringsfonds;
- de in de artikelen 70 en 71 van het Financieel Reglement bedoelde organen;
- publiekrechtelijke organen;
- privaatrechtelijke organen met een openbare dienstverleningstaak, voor zover zij voldoende financiële garanties bieden;
- privaatrechtelijke organen van een lidstaat, waaraan de uitvoering van een publiek-privaat partnerschap is toevertrouwd en die voldoende financiële garanties bieden;
- personen aan wie de uitvoering van specifieke maatregelen op het gebied van het GBVB in het kader van titel V van het VEU is toevertrouwd en die worden genoemd in de betrokken basishandeling.

Opmerkingen

N.v.t.

³⁸ Nadere gegevens over de beheersvormen en verwijzingen naar het Financieel Reglement zijn beschikbaar op BudgWeb: <https://myintracomm.ec.europa.eu/budgweb/EN/man/budgmanag/Pages/budgmanag.aspx>

2. BEHEERSMAATREGELEN

2.1. Regels inzake het toezicht en de verslagen

Vermeld frequentie en voorwaarden.

Het voorstel bevat een besluit tot vaststelling van het 8e milieuactieprogramma van de Unie. In het voorstel voor het 8e MAP wordt gewezen op de noodzaak van een ambitieus programma dat voorziet in regelmatige monitoring van en rapportage over de toestand van het milieu en de inspanningen van de lidstaten om milieu- en klimaatmaatregelen uit te voeren (artikel 4, lid 1). De werkzaamheden zullen het gebruik van overeengekomen indicatoren voor diverse milieu- en klimaatbeleidsterreinen bevorderen en voortbouwen op de beginselen van Inspire voor het gebruik van ruimtelijke gegevens en digitale informatie (Copernicus). Een samenhangende, multidisciplinaire en bijgewerkte rapportering zal de basis vormen voor het verstrekken van informatie aan het publiek en het opmaken van een balans van de vorderingen op het gebied van klimaat en milieu. Voorts zal op basis hiervan een discussie op hoog niveau plaatsvinden, waarbij de Raad en het Parlement over de toestand van het milieu en de klimaatuitdagingen zullen debatteren en de samenhang zullen beoordelen van het beleid en de maatregelen van de EU om deze uitdagingen aan te pakken en de doelstellingen van de Europese Green Deal te verwezenlijken. De betrokkenheid van het EEA en ECHA is van cruciaal belang voor deze werkzaamheden. Ook voor de EU-biodiversiteitsstrategie is de rol van monitoring en het volledige gebruik van digitale informatie van cruciaal belang voor de monitoring van de status van kwetsbare en waardevolle ecosystemen en de diensten ervan. De interoperabiliteit van databanken en datamining uit verschillende bronnen bieden waardevolle informatie over de effecten van menselijke activiteiten op het milieu en het klimaat. Bij regelmatige rapportering over deze effecten worden niet alleen negatieve effecten gesignaleerd, maar ook reacties op positieve beheers- en beschermingsmaatregelen. Op deze manier geven monitoring en rapportage een beeld van de werkelijke prestaties van de programma's, maatregelen en financiële middelen van de Unie, zowel op EU- als op internationaal niveau.

Standaardregels voor monitoring van en rapportage over EU-subsidies aan de traditionele agentschappen zijn van toepassing.

2.2. Beheers- en controlesyste(e)m(en)

2.2.1. *Rechtvaardiging van de voorgestelde beheersvorm(en), uitvoeringsmechanisme(n) voor financiering, betalingsvoorwaarden en controlestrategie*

Het beheer zal zowel direct door de Commissie als indirect via het Europees Milieuagentschap (EEA) en het Europees Agentschap voor chemische stoffen (ECHA) plaatsvinden.

Met de medewetgevers zal worden onderzocht of een volledig indirecte beheersaanpak via twee (of mogelijk meer) gedecentraliseerde agentschappen (EEA, ECHA, maar mogelijk ook EFSA) passend is.

Wat de controlestrategie betreft, werken alle gedecentraliseerde agentschappen nauw samen met de dienst Interne Audit van de Commissie om ervoor te zorgen dat op alle gebieden van het internecontrolekader aan passende normen wordt voldaan. Die regelingen zullen ook van toepassing zijn op de rol van de agentschappen in het kader van het huidige voorstel.

Bovendien beslist het Europees Parlement, op aanbeveling van de Raad en met inachtneming van de bevindingen van de Europese Rekenkamer, elk begrotingsjaar de agentschappen al dan niet kwijting te verlenen voor de uitvoering van de begroting.

2.2.2. *Informatie over de geïdentificeerde risico's en het (de) systeem (systemen) voor interne controle dat is (die zijn) opgezet om die risico's te beperken*

In verband met het rechtmatige, economische en efficiënte gebruik van de kredieten die uit door het EEA en het ECHA in het kader van dit voorstel uit te voeren acties voortvloeien, brengt dit initiatief geen andere risico's met zich mee dan die welke momenteel door een bestaand internecontrolekader worden bestreken. De in het kader van dit voorstel uit te voeren maatregelen zullen in 2021 van start gaan en tijdens het hele nieuwe meerjarig financieel kader (MFK) lopen.

2.2.3. *Raming en motivering van de kosteneffectiviteit van de controles (verhouding van de controlekosten tot de waarde van de desbetreffende financiële middelen) en evaluatie van het verwachte foutenrisico (bij betaling en bij afsluiting).*

De beheers- en controlesystemen zijn opgenomen in de verordeningen die de werking van het EEA en het ECHA regelen. Die instanties werken nauw samen met de dienst Interne Audit van de Commissie om ervoor te zorgen dat op alle gebieden van het internecontrolekader aan de passende normen wordt voldaan.

Jaarlijks verleent het Europees Parlement, op aanbeveling van de Raad, aan zowel het EEA als het ECHA kwijting voor de uitvoering van hun begroting.

2.3. **Maatregelen ter voorkoming van fraude en onregelmatigheden**

Vermeld de bestaande en geplande preventie- en beschermingsmaatregelen, bijvoorbeeld in het kader van de fraudebestrijdingsstrategie.

Met het oog op de bestrijding van fraude, corruptie en andere onwettige activiteiten is Verordening (EU, Euratom) nr. 883/2013 van het Europees Parlement en de Raad van 11 september 2013 betreffende onderzoeken door het Europees Bureau voor fraudebestrijding (OLAF) zonder enige beperking op het EEA en het ECHA van toepassing. Het EEA en het ECHA beschikken over een specifieke fraudebestrijdingsstrategie en een daaruit resulterend actieplan. Daarnaast bevatten de verordeningen tot oprichting van het EEA en het ECHA bepalingen over de uitvoering en controle van de EEA- en ECHA-begroting en de toepasselijke financiële regels, met inbegrip van die ter voorkoming van fraude en onregelmatigheden.

3. **GERAAMDE FINANCIËLE GEVOLGEN VAN HET VOORSTEL/INITIATIEF³⁹**

3.1. **Rubriek(en) van het meerjarige financiële kader en betrokken begrotingsonderde(e)l(en) voor uitgaven**

- Bestaande begrotingsonderdelen

In volgorde van de rubrieken van het meerjarige financiële kader en de begrotingsonderdelen.

Rubriek van het meerjarige financiële kader	Begrotingsonderdeel	Soort krediet	Bijdrage			
	Nummer	GK/NGK ⁴⁰	van EVA-	van kandidaat-	van derde landen	in de zin van artikel 21, lid 2, onder b), van het

³⁹ De gepresenteerde begrotingscijfers zijn indicatief en laten de begrotingsprocedures die volgen op de vaststelling van het meerjarig financieel kader 2021-2027 onverlet.

⁴⁰ GK = gesplitste kredieten/NGK = niet-gesplitste kredieten.

			landen ⁴¹	lidstaten ⁴²		Financieel Reglement
3	09.02.01 Natuur en biodiversiteit	GK	NEE	NEE	NEE	NEE
3	09.02.02 Circulaire economie en levenskwaliteit	GK	NEE	NEE	NEE	NEE
3	09.02.03 Matiging van en aanpassing aan de klimaatverandering	GK	NEE	NEE	NEE	NEE
3	09.10.02 Europees Milieuagentschap	GK	NEE	NEE	NEE	NEE
3	09.10.01 Europees Agentschap voor chemische stoffen	GK	NEE	NEE	NEE	NEE

---

⁴¹ EVA: Europese Vrijhandelsassociatie.

⁴² Kandidaat-lidstaten en, in voorkomend geval, aspirant-kandidaten van de Westelijke Balkan.

3.2. Geraamde financiële gevolgen van het voorstel inzake kredieten

3.2.1. Samenvatting van de geraamde gevolgen voor de beleidskredieten⁴³

in miljoenen euro's (tot op drie decimalen)

Verwacht wordt dat rubriek 3 neutraal zal blijven en niet door deze voorstellen zal worden beïnvloed. De nodige middelen voor het EEA en het ECHA worden uit de LIFE-begroting gefinancierd, waarbij voor het EEA 2/3 van de kosten door DG Milieu (DG ENV) zullen worden gedragen en 1/3 van de kosten door DG Klimaat (DG CLIMA) en voor het ECHA de nodige middelen volledig door DG Milieu (ENV) zullen worden gedragen.

Rubriek van het meerjarige financiële kader	Nummer	Rubriek 3: Natuurlijke hulpbronnen en milieu
--	--------	--

Constate prijzen

DG ENV en DG CLIMA: <09.02.01, 09.02.02, 09.02.03>			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL
Vermindering in 09.02.01 – DG ENV	Vastleggingen	(1a)	1 385	1 405	1 428	1 450	1 474	1 496	1 522	10 160
	Betalingen	(2a)	1 385	1 405	1 428	1 450	1 474	1 496	1 522	10 160
Vermindering in 09.02.02 – DG ENV	Vastleggingen	(1b)	1 062	1 079	1 096	1 113	1 130	1 148	1 166	7 794
	Betalingen	(2b)	1 062	1 079	1 096	1 113	1 130	1 148	1 166	7 794
Vermindering in 09.02.03 – DG CLIMA	Vastleggingen	(1c)	1 062	1 079	1 096	1 113	1 130	1 148	1 166	7 794
	Betalingen	(2c)	1 062	1 079	1 096	1 113	1 130	1 148	1 166	7 794
TOTAAL vermindering in beleidskredieten voor DG ENV en DG CLIMA <09.02.01, 09.02.02 en 09.02.03>	Vastleggingen	=1a+1b+1c	3 509	3 563	3 620	3 676	3 734	3 792	3 854	25 748
	Betalingen	=2a+2b+3c	3 509	3 563	3 620	3 676	3 734	3 792	3 854	25 748

⁴³ De gepresenteerde begrotingscijfers zijn indicatief en laten de begrotingsprocedures die volgen op de vaststelling van het meerjarig financieel kader 2021-2027 onverlet.

EEA: <09.10.02>			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL
Titel 1:	Vastleggingen	(1)	2 462	2 511	2 562	2 613	2 665	2 718	2 773	18 304
	Betalingen	(2)	2 462	2 511	2 562	2 613	2 665	2 718	2 773	18 304
Titel 2:	Vastleggingen	(1a)	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	1 575
	Betalingen	(2a)	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	0,225	1 575
Titel 3:	Vastleggingen	(3a)	500	500	500	500	500	500	500	3 500
	Betalingen	(3b)	500	500	500	500	500	500	500	3 500
TOTAAL kredieten voor EEA <09.10.02>	Vastleggingen	=1+1a +3a	3 187	3 236	3 287	3 338	3 390	3 443	3 498	23 379
	Betalingen	=2+2a +3b	3 187	3 236	3 287	3 338	3 390	3 443	3 498	23 379
ECHA: <09.10.01>			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL
Titel 1:	Vastleggingen	(1)	0,272	0,277	0,283	0,288	0,294	0,300	0,306	2 019
	Betalingen	(2)	0,272	0,277	0,283	0,288	0,294	0,300	0,306	2 019
Titel 2:	Vastleggingen	(1a)	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,350
	Betalingen	(2a)	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,050	0,350
Titel 3:	Vastleggingen	(3a)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
	Betalingen	(3b)	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000	0,000
TOTAAL kredieten voor ECHA <09.10.01>	Vastleggingen	=1+1a +3a	0,322	0,327	0,333	0,338	0,344	0,350	0,356	2 369
	Betalingen	=2+2a +3b	0,322	0,327	0,333	0,338	0,344	0,350	0,356	2 369

3.2.2. *Geraamde gevolgen voor de beleidskredieten van het EAA en het ECHA*

- Voor het voorstel/initiatief zijn geen beleidskredieten nodig
- Voor het voorstel/initiatief zijn beleidskredieten nodig, zoals hieronder nader wordt beschreven:

Vastleggingskredieten in miljoenen euro's (tot op drie decimalen) in constante prijzen

Vermeld doel- stellingen en outputs ↓			2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL								
	OUTPUTS																	
	Soort ⁴⁴	Gem. kosten	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Aantal	Kost en	Totaal aantal	Totale kosten
SPECIFIEKE DOELSTELLING NR. 1 ⁴⁵ ...																		
- Output																		
Subtotaal voor specifieke doelstelling nr. 1																		
SPECIFIEKE DOELSTELLING NR. 2...																		
- Output																		
Subtotaal voor specifieke doelstelling nr. 2																		
TOTAAL KOSTEN																		

⁴⁴ Outputs zijn de te verstrekken producten en diensten (bv. aantal gefinancierde studentenuitwisselingen, aantal km aangelegde wegen enz.).

⁴⁵ Zoals beschreven in punt 1.4.2. "Specifieke doelstelling(en)...".

3.2.3. Geraamde gevolgen voor de personele middelen van het EEA en het ECHA

3.2.3.1. Samenvatting

- Voor het voorstel/initiatief zijn geen administratieve kredieten nodig
- Voor het voorstel/initiatief zijn administratieve kredieten nodig, zoals hieronder nader wordt beschreven:

in miljoenen euro's (tot op drie decimalen) in constante prijzen

EEA & ECHA	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL
Tijdelijke functionarissen (AD-rangen)	1 993	2 033	2 074	2 115	2 158	2 201	2 245	14 820
Tijdelijke functionarissen (AST-rangen)								
Arbeidscontractanten	740	755	770	786	801	817	834	5 503
Gedetacheerde nationale deskundigen								
TOTAAL	2 734	2 778	2 844	2 901	2 959	2 018	3 087	20 323

Opmerking: De prijzen gaan uit van een aanpassing van 31,9 % voor de EEA-posten (in Kopenhagen) en een salarisindexering van 2 % voor de gehele periode van het MFK (zowel de EER- als de ECHA-posten).

Personeelsbehoeften (VTE):

EEA & ECHA	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	TOTAAL
Tijdelijke functionarissen (AD-rangen) EEA=9, ECHA=1	10	10	10	10	10	10	10	
Tijdelijke functionarissen (AST-rangen)								
Arbeidscontractanten EEA=6, ECHA=1	7	7	7	7	7	7	7	
Gedetacheerde nationale deskundigen								
TOTAAL	17	17	17	17	17	17	17	

3.2.3.2. Geraamde personeelsbehoeften voor het (verantwoordelijke) DG

- Voor het voorstel/initiatief zijn geen **aanvullende** personele middelen nodig
- Voor het voorstel/initiatief zijn personele middelen nodig, zoals hieronder nader wordt beschreven:

Raming in een geheel getal (of met hoogstens één decimaal)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027
• Posten opgenomen in de lijst van het aantal ambten (ambtenaren en tijdelijke functionarissen)								
• Extern personeel (in voltijdequivalenten VTE)⁴⁶								
XX 01 02 01 (AC, END, SNE van de “totale financiële middelen”)								
XX 01 02 02 (AC, AL, END, INT en JPD in de delegaties)								
XX 01 04 <i>ij</i> ⁴⁷	- zetel ⁴⁸							
	- delegaties							
XX 01 05 02 (AC, END, INT – onderzoek door derden)								
10 01 05 02 (AC, END, SNE – eigen onderzoek)								
Ander begrotingsonderdeel (te vermelden)								
TOTAAL								

XX is het beleidsterrein of de begrotingstitel.

Voor de voor deze activiteit en met name het op te zetten verbeterde monitoringkader benodigde personele middelen zal een beroep worden gedaan op het personeel van de DG's dat reeds voor het beheer van deze actie is toegewezen en/of binnen het DG is herverdeeld. *Dit kan eventueel worden aangevuld met middelen die in het kader van de jaarlijkse toewijzingsprocedure met inachtneming van de budgettaire beperkingen aan het beherende DG kunnen worden toegewezen.*

Beschrijving van de uit te voeren taken:

Ambtenaren en tijdelijk personeel	
Extern personeel	

⁴⁶ AC= Agent Contractuel (arbeidscontractant); AL= Agent Local (plaatselijk functionaris); END = Expert National Détaché (gedetacheerd nationaal deskundige); INT= Intérimaire (uitzendkracht); JPD = Junior Professionals in Delegations (jonge deskundige in delegaties).

⁴⁷ Subplafond voor extern personeel uit beleidskredieten (vroegere “BA”-onderdelen).

⁴⁸ Voornamelijk voor de structuurfondsen, het Europees Landbouwfonds voor plattelandsontwikkeling (Elfpo) en het Europees Visserijfonds (EVF).

De beschrijving van de kostenberekening per voltijdequivalent moet in bijlage V, derde onderdeel, worden opgenomen.

3.2.4. Verenigbaarheid met het huidige meerjarige financiële kader

- Het voorstel/initiatief is verenigbaar met het huidige meerjarige financiële kader
- Het voorstel/initiatief vergt herprogrammering van de betrokken rubriek van het meerjarige financiële kader

- Het voorstel/initiatief vergt toepassing van het flexibiliteitsinstrument of herziening van het meerjarige financiële kader⁴⁹

Zet uiteen wat nodig is, onder vermelding van de betrokken rubrieken en begrotingsonderdelen en de desbetreffende bedragen.

[...]

3.2.5. Bijdragen van derden

- Het voorstel/initiatief voorziet niet in medefinanciering door derden
- Het voorstel/initiatief voorziet in medefinanciering, zoals hieronder wordt geraamd:
in miljoenen euro's (tot op drie decimalen)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026	2027	Totaal
Xxxxx								
TOTAAL medegefinancierde kredieten								

3.3. Geraamde gevolgen voor de ontvangsten

- Het voorstel/initiatief heeft geen financiële gevolgen voor de ontvangsten
- Het voorstel/initiatief heeft de hieronder beschreven financiële gevolgen:
  - voor de eigen middelen
  - voor overige ontvangsten
  - Geef aan of de ontvangsten worden toegewezen aan de begrotingsonderdelen voor uitgaven

in miljoenen euro's (tot op drie decimalen)

Begrotingsonderdeel voor ontvangsten:	Voor het lopende begrotingsjaar beschikbare kredieten	Gevolgen van het voorstel/initiatief ⁵⁰					zoveel jaren als nodig om de duur van de gevolgen weer te geven (zie punt 1.6)		
		Jaar N	Jaar N+1	Jaar N+2	Jaar N+3				
Artikel									

Vermeld voor de diverse "toegewezen" ontvangsten het (de) betrokken begrotingsonderde(e)l(en) voor uitgaven.

⁴⁹ Zie de artikelen 11 en 17 van Verordening (EU, Euratom) nr. 1311/2013 tot bepaling van het meerjarig financieel kader voor de jaren 2014-2020.

⁵⁰ Voor traditionele eigen middelen (dounerechten en suikerheffingen) moeten nettobedragen worden vermeld, d.w.z. na aftrek van 20 % aan inningskosten.

[...]

Vermeld de wijze van berekening van de gevolgen voor de ontvangsten.

[...]